

توان: اگر عددی چند بار در خودش ضرب شود برای خلاصه نویسی از توان استفاده می شود.

$$4 \times 4 \times 4 = 4^3$$

توان
پایه

$$\underbrace{a \times a \times \dots \times a}_n = a^n$$

بار n

مانند:

ضرب اعداد توان دار: الف) اگر پایه ها برابر باشند: یکی از پایه ها را نوشته و توان ها را با هم جمع می کنیم.

$$a^m \times a^n = a^{m+n} \quad 4^7 \times 4^3 = 4^{10}$$

مانند:

ب) اگر توان ها برابر باشند: یکی از توان ها را نوشته و پایه ها را در هم ضرب می کنیم.

$$a^m \times b^m = (ab)^m \quad 12^7 \times 3^7 = 36^7$$

مانند:

تقسیم اعداد توان دار: الف) اگر پایه ها برابر باشند: یکی از پایه ها را نوشته و توان ها را از هم کم می کنیم.

$$a^m \div a^n = a^{m-n} \quad \frac{9^5}{9^3} = 9^2$$

مانند:

ب) اگر توان ها برابر باشند: یکی از توان ها را نوشته و پایه ها را بر هم تقسیم می کنیم.

$$a^m \div b^m = \left(\frac{a}{b}\right)^m \quad 20^8 \div 4^8 = 5^8$$

مانند:

نکته: اگر در ضرب و تقسیم اعداد توان دار پایه ها و توان ها برابر نباشند از تجزیه استفاده می کنیم.

$$4^8 \times 2^3 = (2^2)^8 \times 2^3 = 2^{16} \times 2^3 = 2^{19}$$

تجزیه

$$9^2 \div 27 = (3^2)^2 \div 3^3 = 3^4 \div 3^3 = 3$$

تجزیه

مانند:

نکته: اگر اعداد توان دار مثل هم باشند و بین آن ها علامت جمع باشد آن عبارت را تبدیل به ضرب می کنیم. تعداد اعداد

$$2^6 + 2^6 = 2 \times 2^6 = 2^7$$

$$9^5 + 9^5 + 9^5 = 3 \times 9^5 = 3 \times (3^2)^5 = 3^{11}$$

تجزیه

مانند:

$$a^{-n} = \left(\frac{1}{a}\right)^n$$

توان منفی: برای به دست آوردن توان منفی عدد پایه را معکوس کرده تا به توان مثبت تبدیل شود.

نکته: تمام قواعد اعداد توان دار برای اعداد با توان منفی صدق می کند.

نکته: اگر عدد صحیحی (غیر از صفر) از صورت به مخرج و یا از مخرج به صورت انتقال داده شود توان آن قرینه می شود.

@riaziat789

مثال: حاصل هر عبارت را به صورت توان طبیعی (توان مثبت) بنویسید.

$$5^{-6} = \left(\frac{1}{5}\right)^6 \quad 3^{-4} \times 3^2 \div 27 = 3^{-4} \times 3^2 \div 3^3 = 3^{-5} = \left(\frac{1}{3}\right)^5$$

$$\frac{20^{-6}}{5^2 \times 4^{-6}} = \frac{5^{-6}}{5^2} = 5^{-8} = \left(\frac{1}{5}\right)^8$$

$$\frac{4^7 \times 3^{-6}}{3^3 \times 4^{-2}} = \frac{4^7 \times 4^2}{3^3 \times 3^6} = \frac{4^9}{3^9} = \left(\frac{4}{3}\right)^9$$

نکته: هر عدد (غیر از صفر) به توان صفر باشد حاصل عدد یک است.

مثال: حاصل عبارت مقابل را به دست آورید؟

$$3^2 + 5^0 - 2^{-2} = 9 + 1 - \frac{1}{4} = \frac{40 - 1}{4} = \frac{39}{4} = 9\frac{3}{4}$$

نماد علمی: برای محاسبه ساده تر اعداد خیلی بزرگ و اعداد خیلی کوچک آن ها را به صورت توانی از عدد ۱۰ می نویسیم.

نکته: به طور کلی نماد علمی هر عدد اعشاری مثبت به صورت $a \times 10^n$ است که در آن $1 \leq a < 10$ و n عدد صحیحی است.

الف) نماد علمی اعداد خیلی بزرگ (توان مثبت): ابتدا یک رقم از سمت چپ جدا کرده سپس به تعداد رقم های بعد از ممیز توانی از عدد ۱۰ می نویسیم.

رقم ۸

$$341000000 = 3.41 \times 10^8$$

رقم ۴

$$14752/93 = 1.475293 \times 10^4$$

مانند:

ب) نماد علمی اعداد خیلی کوچک (توان منفی): ابتدا یک رقم مخالف صفر از سمت چپ جدا کرده سپس به تعداد رقم های قبل از ممیز توانی از عدد ۱۰ می نویسیم.

رقم ۶

$$0.0000037 = 3.7 \times 10^{-6}$$

$$0.000678 = 6.78 \times 10^{-4}$$

مانند:

مثال: حاصل عبارت زیر را به صورت نماد علمی بنویسید.

$$530000 \times 0.00027 = 5.3 \times 10^5 \times 2.7 \times 10^{-4} = 14.31 \times 10^1 = 1.431 \times 10^2$$

ریشه گیری: الف) ریشه دوم اعداد: هر عدد دارای دو ریشه دوم است: (یکی مثبت و دیگری منفی)

$$4^2 = (-4)^2 = 16 \Rightarrow \sqrt{16} = 4 \text{ و } -4$$

(ریشه های دوم ۱۶ برابر است با ۴ و -۴)

مانند:

نکته: اعداد منفی جذر (ریشه دوم) ندارند. (چون مجذور دو عدد مثل هم هیچ وقت منفی نمی شود)

ب) ریشه سوم اعداد: هر عدد دارای یک ریشه سوم است.

نکته: اگر a یک عدد حقیقی باشد ریشه سوم آن را به صورت $\sqrt[3]{a}$ نشان می دهیم.

فرجه یا ریشه

$$3^3 = 27 \Rightarrow \sqrt[3]{27} = 3 \quad \text{و} \quad (-3)^3 = -27 \Rightarrow \sqrt[3]{-27} = -3$$

مانند:

مثال: حاصل جذر های زیر را به دست آورید.

$$\sqrt{64 \times \frac{1}{9}} = 8 \times \frac{1}{3} = \frac{8}{3}$$

@riaziat789

$$\sqrt[4]{-125} = 4 \times -5 = -20$$

$$\sqrt{64} \times \sqrt[3]{-64} = 8 \times -4 = -32$$

$$\sqrt[3]{0.001} \times \sqrt{\sqrt{16}} = 0.1 \times 2 = 0.2$$

ضرب و تقسیم رادیکال ها : اگر دو رادیکال دارای ریشه (فرجه) یکسان باشند می توانیم آن ها را در هم ضرب یا بر هم تقسیم کنیم.

نکته : اگر رادیکال ها دارای عدد صحیح باشند ابتدا اعداد صحیح را ضرب یا تقسیم کرده سپس رادیکال ها را ضرب یا تقسیم می کنیم.

@riaziat789

مثال : حاصل ضرب و تقسیم های زیر را به دست آورید؟

$$2\sqrt{2} \times \sqrt{8} = 2\sqrt{16} = 2 \times 4 = 8$$

$$\sqrt[3]{-2} \times \sqrt[3]{32} = \sqrt[3]{-64} = -4$$

$$8\sqrt{50} \div 4\sqrt{2} = 2\sqrt{25} = 2 \times 5 = 10$$

$$9\sqrt[3]{54} \div 3\sqrt[3]{2} = 3\sqrt[3]{27} = 3 \times 3 = 9$$

ساده کردن رادیکال ها : بعضی از رادیکال ها را می توان ساده کرد. به این صورت که برای عدد ، یک ضربی بنویسیم که یکی از آن اعداد ریشه دوم یا ریشه سوم داشته باشد.

$$\sqrt{20} = \sqrt{4 \times 5} = 2\sqrt{5}$$

ریشه دوم

$$\sqrt[3]{128} = \sqrt[3]{2 \times 64} = 4\sqrt[3]{2}$$

ریشه سوم

$$\sqrt[3]{81} = \sqrt[3]{3 \times 27} = 3\sqrt[3]{3}$$

ریشه سوم

مانند :

جمع و تفریق رادیکال ها : اگر قسمت رادیکال ها پس از ساده کردن مثل هم باشند می توانیم آن ها را همانند عبارت های جبری با هم جمع یا تفریق کنیم.

$$5\sqrt{2} - 6\sqrt{5} + 3\sqrt{2} - 6\sqrt{2} - 3\sqrt{5} = 2\sqrt{2} - 9\sqrt{5}$$

مانند :

مثال : عبارت های زیر را ساده کنید.

$$2\sqrt{2} - \sqrt{75} - 3\sqrt{72} + 4\sqrt{3} = 2\sqrt{2} - \sqrt{3 \times 25} - \sqrt{3 \times 2 \times 36} + 4\sqrt{3} = -16\sqrt{2} - \sqrt{3}$$

$$\sqrt{18} + 3\sqrt{-54} + \sqrt[3]{16} - 2\sqrt{8} = \sqrt{2 \times 9} + 3\sqrt[3]{2 \times -27} + \sqrt[3]{2 \times 8} - 2\sqrt{2 \times 4} = -\sqrt{2} - 7\sqrt[3]{2}$$

گویا کردن مخرج کسره های رادیکالی : گاهی اوقات برای ساده کردن لازم است مخرج کسر را از حالت رادیکالی بیرون بیاوریم که برای این کار صورت و مخرج را در عددی ضرب می کنیم تا مخرج از حالت رادیکالی خارج شود.

الف) مخرج کسر دارای ریشه دوم باشد : صورت و مخرج را در همان رادیکال مخرج ضرب می کنیم.

$$\frac{3}{\sqrt{5}} = \frac{3 \times \sqrt{5}}{\sqrt{5} \times \sqrt{5}} = \frac{3\sqrt{5}}{5}$$

$$\frac{2}{3\sqrt{2}} = \frac{2 \times \sqrt{2}}{3\sqrt{2} \times \sqrt{2}} = \frac{2\sqrt{2}}{6} = \frac{\sqrt{2}}{3}$$

مانند :

ب) مخرج کسر دارای ریشه سوم باشد : صورت و مخرج را در همان رادیکال مخرج ضرب کرده با این تفاوت که عدد زیر رادیکال به توان ۳ برسد. برای این کار فرجه را توان کم کرده تا توان عدد زیر رادیکال مشخص شود.

$$\sqrt[3]{\frac{3}{7}} = \frac{\sqrt[3]{3}}{\sqrt[3]{7}} = \frac{\sqrt[3]{3} \times \sqrt[3]{7^2}}{\sqrt[3]{7} \times \sqrt[3]{7^2}} = \frac{\sqrt[3]{147}}{\sqrt[3]{7^3}} = \frac{\sqrt[3]{147}}{7}$$

$3 - 1 = 2$

$$\frac{1}{\sqrt[3]{a^2}} = \frac{1 \times \sqrt[3]{a}}{\sqrt[3]{a^2} \times \sqrt[3]{a}} = \frac{\sqrt[3]{a}}{\sqrt[3]{a^3}} = \frac{\sqrt[3]{a}}{a}$$

$3 - 2 = 1$

مانند :

ردیف	سؤالات	ردیف	سؤالات
۱	حاصل هر عبارت را به صورت عددی توان دار بنویسید. الف) $\left(\frac{4}{7}\right)^5 \times \left(\frac{8}{3}\right)^{-5} =$ ب) $\frac{120 \times (2^3)^2 \times 1^{12}}{2^5 \times \left(\frac{1}{2}\right)^{-3}} =$	۷	مساحت و محیط هر شکل را به دست آورید. $S = \dots$ $P = \dots$ $S = \dots$ $P = \dots$
۲	حاصل هر عبارت را به دست آورید. الف) $4^{-2} + 3 - 2^2 =$ ب) $\frac{3^{-2} + 3^{-1}}{2^{-3}} =$	۸	اعداد زیر را از کوچک به بزرگ مرتب کنید. 2^2 و 4^2 و 2^{2^3} و $(2^2)^3$ و ۸
۳	اعداد زیر را به صورت نماد علمی بنویسید. الف) $0.0000036 =$ ب) $5432 \times 10^{-4} =$ ج) $2400000 \times 0.00273 =$	۹	نمایش اعشاری اعداد زیر را بنویسید. الف) $6/4 \times 10^5 =$ ب) $7/3 \times 10^{-4} =$
۴	جرم زمین تقریباً $10^{24} \times 6$ کیلو گرم و جرم خورشید تقریباً $10^3 \times 2$ کیلو گرم است. جرم خورشید چند برابر جرم زمین است.	۱۰	در هر قسمت مقدار x را به دست آورید. الف) $9^x \times 9^{-7} = 9^5$ ب) $5^4 \div 5^x = 5^{-6}$ ج) $x^{-2} \div 3^{-2} = 4^{-2}$
۵	حاصل هر عبارت را به ساده ترین صورت بنویسید. الف) $\frac{\sqrt{10} \times \sqrt{2}}{\sqrt{5}} =$ ب) $-6\sqrt[3]{24} \div 2\sqrt[3]{3} =$	۱۱	الف) ریشه دوم اعداد زیر را بنویسید. 36 $\frac{4}{9}$ 12 ب) ریشه سوم اعداد زیر را بنویسید. -8 0.001 64
۶	حاصل هر عبارت را به ساده ترین صورت بنویسید. الف) $4\sqrt{2} + \sqrt{18} - 3\sqrt{50} =$ ب) $\sqrt[3]{2} - 4\sqrt[3]{40} + 2\sqrt[3]{5} + 3\sqrt[3]{54} =$	۱۲	مخرج کسره‌های زیر را گویا کنید. الف) $\sqrt{\frac{2}{5}} =$ ب) $\frac{3}{2\sqrt{x}} =$

$$\text{الف) } \left(\frac{4}{5}\right)^5 \times \left(\frac{3}{14}\right)^5 = \left(\frac{3}{14}\right)^5 \quad \text{ب) } \frac{1 \times 2^4 \times 1}{2^5 \times 2^3} = \frac{2^4}{2^8} = 2^{-4} = \left(\frac{1}{2}\right)^4 \quad (1)$$

$$\text{الف) } \left(\frac{1}{4}\right)^2 + \frac{3}{-1} = \frac{1}{16} - \frac{1}{1} = -\frac{15}{16} \quad \text{ب) } \frac{\frac{1}{4} + \frac{1}{8}}{\frac{1}{8}} = \frac{\frac{2}{8}}{\frac{1}{8}} = \frac{2}{1} = 2 \quad (2)$$

$$\text{الف) } 3,4 \times 10^{-6} \quad \text{ب) } 5,432 \times 10^4 \times 10^{-4} = 5,432 \times 10^0 \quad (3)$$

$$\text{ج) } 2,4 \times 10^4 \times 2,73 \times 10^{-3} = 6,552 \times 10^1 \quad @riaziat789$$

$$\div \left(\frac{2 \times 10^3}{4 \times 10^{24}}\right) \div = \frac{1}{2} \times 10^{-21} = 0,5 \times 10^{-21} = 5 \times 10^{-22} \quad (4)$$

$$\text{الف) } \frac{\sqrt{10} \times \sqrt{2}}{\sqrt{5}} = \frac{\sqrt{20}}{\sqrt{5}} = \sqrt{4} = 2 \quad \text{ب) } -4\sqrt{24} \div 2\sqrt{3} = -\frac{4\sqrt{24}}{2\sqrt{3}} = -4 \quad (5)$$

$$\text{الف) } 4\sqrt{2} + \sqrt{9 \times 2} - \sqrt[3]{25 \times 2} = 4\sqrt{2} + 3\sqrt{2} - 15\sqrt{2} = -8\sqrt{2} \quad \text{ب) } \sqrt[3]{2} - \sqrt[3]{4 \times 5} + \sqrt[3]{2 \times 5} + \sqrt[3]{2 \times 5 \times 2} = \sqrt[3]{2} - \sqrt[3]{20} + \sqrt[3]{10} + \sqrt[3]{20} = \sqrt[3]{2} \quad (6)$$

$$\text{الف) } 2\sqrt{2} \times \sqrt{5} = 2\sqrt{10} \quad \text{ب) } 3\sqrt{5} \times 3\sqrt{5} = 9 \times 5 = 45 \quad (7)$$

$$\text{الف) } 440000 \quad \text{ب) } 0,00073 \quad (8)$$

$$\text{الف) } x + (-7) = 5 \Rightarrow x = 12 \quad \text{ب) } 4 - x = -6 \Rightarrow x = 10 \quad (9)$$

$$\text{ج) } x \div 3 = 4 \Rightarrow x = 3 \times 4 = 12$$

$$\text{الف) } 34 : +4, -4 \quad \frac{4}{9} : +\frac{2}{3}, -\frac{2}{3} \quad 12 : \sqrt{12}, -\sqrt{12} \quad (10)$$

$$\text{ب) } -1 : -2 \quad 0,001 : 0,1 \quad 44 : 4 \quad (11)$$

$$\text{الف) } \frac{\sqrt{2}}{\sqrt{5}} = \frac{\sqrt{2}}{\sqrt{5}} \times \frac{\sqrt{5}}{\sqrt{5}} = \frac{\sqrt{10}}{5}$$

۱۲

$$\text{ب) } \frac{3}{2\sqrt[3]{x^4}} = \frac{3}{2\sqrt[3]{x}} \times \frac{\sqrt[3]{x^3}}{\sqrt[3]{x^3}} = \frac{3\sqrt[3]{x^3}}{2x}$$

$$3-1 = (2)$$

توان جدید

$$\sqrt[3]{x^3} = x$$

0,6,2,0
∞

@riaziat789